

Aan de directie van
Stedelijke Scholengemeenschap Nijmegen
t.a.v. dhr. Marcel Janssen, rector
(en aan portefeuillehouder en cultuurcoördinator)
Postbus 31091
6503 CB Nijmegen

datum: 5 december 2024
kenmerk: VISOM241113
onderwerp: Visitatie op maat Stedelijke Scholengemeenschap Nijmegen

visiteurs: Marloes Veerkamp, *cultuurcoördinator Lek & Linge*, Pim van der Hoorn, *directeur Lentiz Floracollege*, One de Vries, Liene Phaff, *leerlingen van O.R.S. Lek & Linge*, Henk Zijlstra en Hans Luyendijk, *beiden lid van het vaste visitatieteam van de VCPS*

Geachte heren Janssen, Chermin en Steinmetz,
Beste Marcel, Ruud en Jeroen,

Met veel genoegen kijken we terug op ons bezoek aan jullie school op woensdag 13 november jongstleden en danken jullie voor de open manier waarmee jullie ons hebben ontvangen en ons lieten kijken naar jullie schoolorganisatie, samen met jullie docenten, ouders en leerlingen.

Om een veelheid van redenen geven we er de voorkeur aan de gebruikelijke vorm van de visitatiebrief te verlaten: het feit dat jullie in voorgaande jaren steeds volgens het bestaande protocol zijn gevisiteerd, en dat daarop dan weer een klinkend-complimenteuze brief volgde, is er één van. Met andere woorden: jullie weten hoe de hazen lopen, kennen het klappen van de zweep en een reguliere VCPS-visitatie zou zeker niet tot verrassingen leiden.

Daarom ook gingen jullie in op de uitnodiging om het nu eens anders te doen: een visitatie op maat, die in nauwe samenspraak met de leden van het visitatieteam is vormgegeven, en die mogelijk een hogere opbrengst genereert dan een normale visitatie. Dat wettigt onzes inziens ook een andere vorm van verslaglegging: geen brief waarin de domeinen achtereenvolgens worden besproken, resulterend in een serie complimenten, aandachtspunten en aanbevelingen. Natuurlijk zullen we daar aan het eind van deze brief wel iets over opmerken, en aanbevelingen zijn natuurlijk altijd welkom, maar het ging bij deze visitatie op maat om andere zaken.

In een proces van co-creatie hebben we een intensieve route afgelegd die onder meer leidt tot de vaststelling dat de SSgN het predicaat Cultuurprofiel school dik verdient: zo luidt ook ons unanieme advies aan het bestuur van de VCPS. Het doel

van deze visitatie op maat lag op een ander vlak: een bijdrage leveren aan de doorontwikkeling van het kunst- en cultuuronderwijs van de SSgN.

Deze brief bevat onze waarnemingen en ervaringen die we opdeden in een zestal gesprekken, naar aanleiding van de volgende vragen:

- 1. Wat is de waarde van de masters op SSgN en in hoeverre beantwoorden zij aan de oorspronkelijke doelstellingen? Worden de masters in hun huidige vorm door alle geledingen op hun waarde geschat? Moet die vorm worden aangepast?*
- 2. De school wil de integratie van het kunst- en cultuuronderwijs met de andere vakken graag intensiveren. In dat kader willen we graag onderzocht hebben in hoeverre er binnen de school draagvlak hiervoor is.*

Oriënterende vragen en het online-startgesprek

In een aantal mailwisselingen en een online-gesprek met de cultuurcoördinatoren en de schoolleiding, voorafgaand aan ons bezoek, kreeg de vraag van de school steeds duidelijker vorm en kreeg de invulling van het bezoek meer inhoud. We kwamen overeen dat we ons zouden richten op het onderzoeken van vragen rond het draagvlak binnen de school en rond de masterklassen; we zouden dat doen in zes panelgesprekken: beide vragen zouden worden voorgelegd aan leerlingen, docenten en ouders. Het programma zou tevens de mogelijkheid bieden om tussen de gesprekken door lessen bij te wonen, gesprekjes te voeren en het schoolgebouw te bekijken: ook al was gekozen voor een andere vorm van visiteren, die elementen uit het traditionele programma dienden naar ons idee deel uit te maken van de visitatiedag.

Het Borgingsgesprek

Net als bij een reguliere visitatie had de school een digitaal dossier aangeleverd met de bouwstenen voor het cultuurprofiel zoals dat is beschreven in het kwaliteitskader van de VCPS. De bevindingen op basis van deze documenten zijn door de vaste bezoekers besproken met de schoolleiding en de cultuurcoördinatoren in een online-gesprek, het zogenaamde borgingsgesprek, voorafgaand aan de visitatiedag. Op basis daarvan konden we met stelligheid constateren dat een reguliere visitatie een duidelijke uitkomst zou hebben: de certificering als Cultuurprofiel school de komende vier jaar is naar de mening van de visitatiecommissie een vanzelfsprekendheid – en we adviseren het bestuur van de VCPS dan ook in die zin.

We spraken ook af dat de cultuurcoördinator en de portefeuillehouder in de schoolleiding bij alle gesprekken aanwezig zouden zijn en de opbrengst vast zouden leggen in een eigen notitie voor de school (die als bijlage bij dit verslag is opgenomen). Brief en bijlage samen leveren de school zodoende een bruikbaar document op voor de school- en profielontwikkeling. Voor intern gebruik is ook een uitgebreid verslag van alle gesprekken gemaakt

Een algemene indruk

“De uitdaging is om het eigen gezicht te behouden in een tijd van krimp”, zo benoemde Marcel Janssen dat in het borgingsgesprek. En dat eigen gezicht hebben wij gezien: een school die het Jenaplan erfgoed benut om een heldere missie en visie neer te zetten over onderwijs aan en ontwikkeling van de leerlingen, over groei en ontwikkeling van allen binnen de school met een centrale plaats daarin voor kunst- en cultuuronderwijs. En dat eigen gezicht boeit ouders en leerlingen en zij geloven daarin. Op grond van wat er op school gebeurt in het kader van kunst- en cultuuronderwijs mag de school daar trots op zijn en die trots ook uitdragen, naar binnen en naar buiten.

De school kent een lange historie op het gebied van kunst- en cultuuronderwijs, met een opmerkelijk breed aanbod in de onderbouw en een uniek aanbod aan kunst-examenvakken (zes stuks). Unicité zit hem ook in het Jenaplan-profiel: er zijn maar een paar Jenaplanscholen VO in Nederland. Het draagvlak voor het cultuurprofiel lijkt zeer breed: ook in de film die de school maakte en die bestond uit een aantal uitgebreide interviews met betrokkenen, bleek dat. Maar ook in de gesprekken – met name met de docenten, die toch de dragers zijn van de culturele identiteit van de school - was er geen twijfel over de vraag of het draagvlak voldoende was voor de ambities die de school heeft uitgesproken.

Het aanbod is breed en gedegen, de masterklassen zijn veelbelovend en bestrijken een breed terrein. De deelname van leerlingen aan kunstvakken en masterklassen getuigt van een grote belangstelling en ook voor docenten is het uitdagend en stimulerend om hierin met leerlingen samen te werken. Ook kan de school zich verheugen in een breed en stevig spectrum aan samenwerkingen met externe partners en in een aantal gevallen leidt dat ook tot nieuwe onderwijsinhouden.

De leerlingen

De leerlingen die deel uitmaakten van de visitatiecommissie gaven aan dat volgens hen de school een mooie, ruime en vrolijke uitstraling heeft. Dat komt ook door alle doorkijkjes en het vele glas: de sfeer is open en licht. Er is genoeg adem- en leefruimte. Wat opviel was de aandacht en ruimte voor de kunstvakken. De voorzieningen zijn prima en er hangt veel (actueel!) werk van leerlingen in de gangen. Leerlingen gaan sociaal en plezierig met elkaar om en zijn erg tevreden over hun school. Er is een soepel telefoonbeleid, dat goed past in de schoolcultuur. Docenten en leerlingen gaan goed met elkaar om, docenten worden bij hun voornaam aangesproken. Dat zorgt voor een ongedwongen sfeer waarin docenten behulpzaam zijn en veel aandacht geven aan de begeleiding van hun leerlingen. Een van de bezoekende leerlingen merkte op: “Als ik hier zou wonen en een school zou moeten kiezen, dan zou ik zeker hierheen gaan”. Zijn er dan geen aanbevelingen of aandachtspunten? Jawel: er is een duidelijke scheiding tussen onder- en bovenbouw en dat is soms wel jammer. Ook zijn er veel minder culturele activiteiten of uitstapjes naast/buiten de lessen dan voorheen.

De docenten

Ook bij de docenten overheerste tevredenheid. Men is blij met het brede aanbod cultuuronderwijs in de onderbouw voor alle leerlingen, waardoor het onderwijs is verweven met al het andere in de school en het is voor iedereen toegankelijk. Een en ander past ook goed in Jenaplan: docenten zijn Jenaplan-opgeleid en beheersen dus de tools om het onderwijs vorm te geven. Bij de weeksluitingen en andere gelegenheden staan leerlingen op het podium en er zijn tal van andere mogelijkheden om cultuuronderwijs en Jeanplan met elkaar te verbinden en zo het profiel te versterken. Kenmerk van de school is dat docenten heel veel van elkaar en onderling leren. Lesbezoeken bij elkaar brengen om voorbeelden te zien is heel normaal.

Aandachtspunt: men is goed in “normaal vinden” wat eigenlijk erg bijzonder is. De docenten zouden zich nadrukkelijker mogen realiseren dat het bijzonder is wat er gebeurt en zouden die trots in- en extern ook meer mogen uitdragen. Er komen in de gesprekken met de docenten nog twee wensen op tafel: een minder verknipt rooster en meer rust op de dag. Daarnaast: meer grootschalige theaterproducties met en door de leerlingen.

De ouders

De ouders roemen het schoolklimaat. Dit kenmerkt zich door respect voor elkaar, gedeelde waarden en normen, plezierige diversiteit, vieringen - ook van feestdagen die aan islam zijn gerelateerd. Sterke kanten zijn de heterogeniteit in de onderbouw (ruimte voor eigen ontwikkeling en aandacht voor diversiteit van leerling populatie door veel samen te werken) en de vieringen, weeksluitingen en andere bijzondere evenementen. De school is een ontmoetingsplek. Leerlingen zeggen zelf: “Je mag zijn wie je bent”. Ze vinden dat normaal maar zijn ook trots op het feit dat hun school zo is. En die trots voelen ouders ook. Ouders vinden de driehoek gesprekken uiterst waardevol en ook de andere vormen van contact tussen school en ouders zijn goed.

De masterklassen

Het is duidelijk dat de masterklassen door alle geledingen als waardevol worden gezien en als een bewijs van het feit dat een school meer is dan de som der lessen die op school gegeven worden. In het gesprek met de docenten wordt duidelijk dat zij de masterklassen ook voor henzelf als zeer waardevol ervaren: je wordt op een andere manier aangesproken op je talenten en vaardigheden. Soms vloeien die voort uit het vak dat je geeft, maar soms ook vallen die erbuiten.

Voor docenten zijn de masterklassen een bijzonder onderdeel van hun aanstelling: ze krijgen er “gewoon” voor betaald, zij het dat er geen opslagfactor bij komt: het zijn dus “netto” uren. Meestal zijn de masterklassen op de randen van de dag geprogrammeerd, maar soms ook vallen ze in het dagrooster: een hele opgave voor de roostermaker, die de heterogeniteit van sommige masterklassen moet waarborgen en het dus mogelijk moet maken dat leerlingen zo min mogelijk lessen missen maar toch de masterklas kunnen volgen. Leerlingen maken in samenspraak met hun mentor afspraken over het volgen van de masterklas - als de voortgang van het leerproces in gevaar komt, worden er aangepaste afspraken gemaakt.

Meestal gaat dat goed, en ook de ouders vertrouwen de school en hun kind toe dat er geen problemen ontstaan door het volgen van de masterklas. De gemiste lessen nopen de leerling tot extra werk thuis, maar noch zichzelf, noch hun ouders ervaren dat als een probleem. “Je krijgt er zoveel voor terug”, merkte een ouder op. Opmerkelijk is dat de ouders niet extra hoeven te betalen voor deelname aan de masterklas: door een efficiënte formatie in met name de eerste drie leerjaren wordt een buffer van formatie gegenereerd waarmee de masterklassen kunnen worden gefinancierd.

Inhoudelijk worden de programma's afgestemd op de behoefte en ervaring van de deelnemende leerlingen: soms een pittige opgave, want los van de heterogeniteit van de deelnemers (leerlingen uit verschillende jaarlagen) zijn er ook verschillen die voortkomen uit het feit dat sommige leerlingen al gevorderd zijn door eerdere deelname. Meestal lukt het om het programma af te stemmen op de deelnemers die elkaar soms ook helpen en de rol van de docent overnemen. Leerlingen merkten wel op dat in de bovenbouw-masters de begeleiding soms wat te wensen overlaat: er wordt dan meer gelegenheid geboden om te doen waar je goed in bent, dan dat er daadwerkelijk wordt lesgegeven en nieuw materiaal wordt behandeld of aangereikt.

Docenten gaven aan te willen streven naar samenwerking met andere masterklassen, maar dat is er nog niet echt van gekomen: het organiseren en programmeren van de aparte masterklassen zelf is al een opgave: doorlopende leerlijnen zijn moeilijk te realiseren. Leerlingen gaven aan het erg op prijs te stellen als de masterklassen zich ook buiten de school afspelen, en ook als er mensen van buiten de school zouden worden betrokken bij een masterklas.

In het algemeen kun je stellen dat de masterklas een verrijking betekent voor de leerling, voor de docent en – in afgeleide zin ook voor de ouders: de masterklas sluit in feite naadloos aan bij de sfeer en het pedagogisch klimaat van de school, die immers met Jenaplan een eigenzinnig onderwijskundige route bewandelt. Wel is het algemeen gevoel dat de masterklassen op dit moment goed passen in de school, maar dat verbreding of uitbreiding geen prioriteit heeft. Het programma moet beheersbaar blijven en de balans lijkt nu in orde: dat moet zo blijven.

Aanbevelingen

- De masterklas moet – tegen alle trends van buitenaf in – in de huidige, beproefde vorm blijven, omdat die past bij de Jenaplanschool die de SSgN is. “Blijf eigenwijs!”, spoorde een ouder de school aan.
- Zorg voor een stevige basis voor de masterklassen: geen uitbreiding in kwantitatieve zin, maar eerder in kwalitatieve en organisatorische zin: ze verdienen hun eigen plek: bestendig die.
- Zorg ervoor dat de buitenwereld ziet dat wat de school en iedereen die daar deel van uitmaakt normaal vindt, in feite heel bijzonder is. Draag de trots die leerlingen, docenten en ouders voelen, ook daadwerkelijk uit.

- Onderzoek of het rooster wat minder “verknijpt” kan worden en probeer wat meer rust te genereren. (*Gezegd moet worden dat deze aanbeveling van de docenten naar de mening van het visitatieteam moeilijk zal zijn te realiseren: we waren als visiteurs al verbaasd dat er een masterklasrooster wordt verweven in het reguliere rooster: op zich al een staaltje van knappe roostertechniek!*)
- Onderzoek de mogelijkheid van grootschalige theaterproducties met docenten en leerlingen.

Tot slot

Het was een mooi en arbeidsintensief proces: vanaf eind juni van dit jaar waren we met elkaar in gesprek en het kenmerk van die gesprekken was naar onze beleving open, onderzoekend, nieuwsgierig en co-creërend. Dat gold ook voor ons visitatiebezoek op 13 november jl. We hebben dat teruggezien en -gehoord in vruchtbare gesprekken, die ons informeerden over het kapitaal van deze school: betrokken, enthousiaste leerlingen en docenten en tevreden ouders.

Alles overziend is het welgemeend advies van het visitatieteam aan het bestuur van de Vereniging CultuurProfielScholen om de Stedelijke Scholengemeenschap Nijmegen het lidmaatschap te verlenen van de Vereniging voor de komende vier jaar.

*Het bestuur van de VCPS heeft het advies van de visitatiecommissie om de SSgN te certificeren als cultuurprofielschool voor vier jaar overgenomen.
Van harte gefeliciteerd.*

Het visitatieteam ziet de ontwikkelingen op SSgN met veel vertrouwen tegemoet en wenst de school veel succes bij het uitvoeren van de ambities en voornemens.

Met vriendelijke groet, namens het visitatieteam,

Hans Luyendijk en Henk Zijlstra, vaste visiteurs

Opbrengsten - Visitatie op maat - VCPS - 13 november 2024

*door Jeroen Steinmetz, cultuurcoördinator en
Ruud Chermin, portefeuillehouder cultuur*

Opdracht 1:

Het 'ontleden' van de waarde van onze masters.

Uit gesprekken met docenten, leerlingen en ouders kan worden opgemaakt dat de masters een extra waarde toevoegen aan het onderwijs op onze school. Ze spelen een belangrijke rol in de ontwikkeling van leerlingen op allerlei niveaus; verdieping op vakniveau, gevoel van veiligheid, gezien worden door leerlingen en docenten, het maken van verbinding.

Aandachtspunten:

- Het bedienen van alle leerlingen en het aantrekkelijk houden van de masters voor langere tijd. (doorlopende leerlijn; portfolio)
- De masters aantrekkelijker maken voor bovenbouwleerlingen; op inhoud (voorbereiden vervolgopleiding) en in de combinatie met het volle examenprogramma (leerlingen willen geen reguliere lessen missen)
- Vaker naar buiten (museumbezoek, bezoek voorstellingen, concerten)
- Vaker externen naar school halen

De overall tevredenheid over de invulling van de masters en de werkbare aandachtspunten geven voldoende mogelijkheden om de bestaande masters verder te ontwikkelen. Er is vanuit docenten, leerlingen en ouders geen behoefte nieuwe masters te ontwikkelen.

Opdracht 2:

De school wil de integratie van het kunst- en cultuuronderwijs met de andere vakken graag intensiveren. In dat kader willen we graag onderzocht hebben in hoeverre er binnen de school draagvlak hiervoor is.

Ook hier zijn er gesprekken gevoerd met docenten, leerlingen en ouders. Bij alle gesproken groepen heerst er een positief beeld over de culturele waarden op de SSgN. Kunst en cultuur heeft een duidelijk draagvlak en fundament binnen de school.

Kunst en cultuur is goed geïntegreerd in het onderwijs en zowel leerlingen als ouders zien de voordelen van expressie- en beeldende kunstvakken. De betrokkenheid van reguliere docenten die (kunst en) cultuur in hun lessen gebruiken of participeren in culturele projecten, draagt hier zichtbaar aan bij. De heterogene klassen lijken een waardevolle bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de leerlingen. Leerlingen ervaren veiligheid en een sfeer waarin ze kunnen zijn wie ze willen, ongeacht hun geaardheid, religie of afkomst.

Aandachtspunten:

- Meer aspecten van het Jenaplan-onderwijs in de bovenbouw laten terugkeren.

- Meer borgen van de schoolidentiteit
- Successen beter communiceren naar buiten toe

Gesprek met directie/cultuurcoördinatoren

Het (eind)gesprek met de directie/cultuurcoördinatoren hebben we als constructief ervaren. De aandachtspunten zoals eerder beschreven zijn besproken en geven ons voldoende handvatten ons onderwijs te vervolmaken. Het cultuurprofiel, opgebouwd vanuit de Jena-visie, is een van de pijlers die de school een eigen identiteit geeft. We streven ernaar ons pareltje te borgen met heldere communicatie en culturele continuïteit.

Namens de SSgN,

Jeroen Steinmetz, cultuurcoördinator
Ruud Chermin, portefeuillehouder cultuur

(uitgebreide verslagen van de gesprekken zijn gemaakt voor intern gebruik in de school)